

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.123.12: 343.985

DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.3/013>

Павленко С.О.

Національна академія внутрішніх справ

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «ОПЕРАТИВНА КОМБІНАЦІЯ» В ТЕОРІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено основні теоретичні підходи до розуміння поняття «оперативна комбінація», встановлено спільні та відмінні риси з такими суміжними поняттями, як «оперативний експеримент», «спеціальний слідчий експеримент», «оперативна операція». Ретроспективний аналіз засвідчує, що поняття оперативної комбінації сформувалося в теорії та практиці оперативно-розшукової діяльності ще за радянських часів. Дослідження нормативно-правових документів (із відкритих джерел), що втратили чинність, засвідчує, що поняття оперативної (агентурної) комбінації було закріплено в контррозвідувальному словнику КДБ СРСР (1972).

Аналіз Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» дає змогу стверджувати, що наразі на законодавчому рівні поняття оперативної комбінації не закріплено. Крім того, в теорії оперативно-розшукової діяльності поняття оперативної комбінації має різні інтерпретації. Зокрема, її визначають як: метод; засіб; систему оперативно-розшукових заходів; комплекс дій; сукупність тактичних прийомів і дій тощо.

Встановлено, що оперативна комбінація є ефективним способом вирішення оперативно-тактичних завдань не лише під час проведення оперативної розробки, а й під час здійснення оперативного пошуку, оперативно-розшукової профілактики. З'ясовано основні розбіжності між оперативною комбінацією та спеціальним слідчим експериментом. Зокрема, досліджувані категорії розмежовують за такими критеріями, як: мета проведення; правове забезпечення; суб'єкт ініціювання. Зазначається, що ключовою спільною рисою спеціального слідчого експерименту й оперативної комбінації є негласний характер їх проведення.

Зроблено висновок, що в теорії оперативно-розшукової діяльності терміни «оперативна комбінація» та «система тактичних прийомів» є синонімічними. Визначено перспективні напрями подальших розвідок, зокрема дослідження класифікації видів оперативних комбінацій та її основних елементів.

Ключові слова: оперативна комбінація, поняття, сутність, тактичні прийоми, співвідношення, спеціальний слідчий експеримент.

Постановка проблеми. Аналіз наукової літератури, вивчення практики й результатів опитування працівників оперативних підрозділів засвідчують, що виконання оперативно-тактичних завдань, спрямованих на досягнення тактичної мети, особливо в проблемних (специфічних, конфліктних) оперативно-тактичних ситуаціях, передбачає проведення оперативних комбінацій, що полягає в штучному створенні сприятливих умов задля зміни цих ситуацій в інтересах оперативних підрозділів.

Слушною з цього приводу є наявна в теорії оперативно-розшукової діяльності позиція, що

оперативна комбінація – це одне з найбільш ефективних «знарядь» в арсеналі оперативно-розшукової діяльності, яке слугує невід'ємною частиною оперативно-розшукової тактики [1, с. 106].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теорії оперативно-розшукової діяльності одним із перших наукових досліджень, присвячених окремим питанням проведення оперативних комбінацій під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, стала праця М.П. Капушина «Сутність оперативної комбінації та її значення у вирішенні тактичних завдань ОРД» (1965) [2].

Подальшого розвитку ця тематика набула за радянських часів у наукових доробках К.К. Горяїнова (1974), В.Д. Пахомова (1979), Б.Г. Морохіна (1980); В.Г. Самойлова (1984) та інших учених.

Окремі аспекти вказаної проблематики розкрито в дослідженнях низки сучасних вітчизняних учених, зокрема В.І. Василичука, М.Л. Грібова, Д.Й. Никифорчука, Ю.Ю. Орлова, М.А. Погорецького та ін.

Попри наявність певних напрацювань у цій сфері, ґрунтовний аналіз сучасного стану досліджень щодо правових, організаційних і тактичних проблем організації й тактики проведення оперативних комбінацій оперативними підрозділами засвідчує, що в Україні, за винятком дисертаційних робіт із грифом секретності, зокрема А.О. Михайличенка «Тактика застосування оперативних комбінацій при затриманні злочинців» (2001), В.В. Шендрика «Оперативна комбінація: теоретико-правові та організаційно-тактичні основи (за матеріалами діяльності кримінальної міліції)» (2005), В.М. Ценова «Організація і тактика проведення оперативної комбінації органами Національної поліції України» (2018) [3], відсутні монографічні дослідження для загального доступу, в яких комплексно розроблено цю проблематику.

Водночас у зв'язку з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України та внесенням змін до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» розроблення зазначеної проблематики потребує ґрунтовних наукових доробків, що зумовлює актуальність дослідження.

Передусім передумовою належного проведення дослідження з окресленої тематики є звернення до категорійно-поняттєвого апарату проблеми. Як слушно зазначається в науковій літературі, основоположним у будь-якому дослідженні є з'ясування ключових дефініцій, що становлять предмет пізнання, адже некоректне тлумачення того чи іншого терміна (поняття) призводить до його помилкового розуміння, невірному трактуванні та хибних висновків, а отже – неточного підходу до дослідження [4].

Постановка завдання. З огляду на це мета статті – висвітлити основні теоретичні підходи до розуміння поняття «оперативна комбінація», встановити спільні та відмінні риси з такими суміжними поняттями, як «оперативний експеримент», «спеціальний слідчий експеримент», «оперативна операція».

Виклад основного матеріалу дослідження. Ретроспективний аналіз засвідчує, що поняття оперативної комбінації сформувалося в теорії

та практиці оперативно-розшукової діяльності ще за радянських часів.

Досліджуючи тактичні операції в оперативно-розшуковій діяльності (далі – ОРД), білоруський учений І.І. Басецький зауважує, що в радянський період оперативні співробітники були обізнані щодо оперативно-розшукових сил, засобів і методів. Вони активно використовували такий ефективний спосіб виконання оперативно-тактичних завдань, як оперативна комбінація [5, с. 55].

Дослідження нормативно-правових документів (із відкритих джерел), що втратили чинність, засвідчує, що поняття оперативної (агентурної) комбінації було закріплено в контррозвідувальному словнику КДБ СРСР (1972). Вказану категорію тлумачили як метод оперативної діяльності, зміст якого полягає в прихованому впливі на противника та його зв'язки з метою спонукання його до дій в умовах, що сприяють реалізації контррозвідувальних завдань [6].

Аналіз Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» дає змогу стверджувати, що наразі на законодавчому рівні поняття оперативної комбінації не закріплено. Це підтверджують і результати напрацювань сучасних науковців [7, с. 37].

Водночас слід зауважити, що на законодавчому рівні були спроби закріпити вказане поняття, зокрема в проєкті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 16 липня 2009 року № 2134 [8], у ст. 1 якого оперативною комбінацією запропоновано вважати сукупність підпорядкованих єдиному замислу оперативно-розшукових заходів, покликаних шляхом створення відповідних умов спонукати особу, яка вчиняє злочинні дії, до поведінки, що охоплюється її умислом та одночасно дозволяє уникнути завдання шкоди законним інтересам особи, держави й суспільства [8].

Пропозиції щодо законодавчого закріплення поняття оперативної комбінації протягом останніх років висловлювали окремі вітчизняні науковці. Зокрема, О.В. Меживий запропонував доповнити ч. 1 ст. 8 «Права підрозділів, які здійснюють ОРД» Закону України «Про ОРД» окремим пунктом, який викласти в такій редакції: «Застосовувати оперативні комбінації, що полягають у проведенні комплексу оперативно-розшукових, оперативно-технічних та інших тактичних заходів з приводу конкретної оперативно-розшукової ситуації, спрямованих на вирішення конкретних завдань щодо виявлення, попередження та розкриття злочину, а також створенні умов для проведення цих заходів і забезпечення використання в кримінальному

судочинстві результатів оперативно-розшукової діяльності» [9, с. 372–373].

Аналіз наукової літератури засвідчує різноманітність підходів до вказаного поняття. Розглянемо більш докладно основні з них. Так, А.С. Вандишев та Н.Н. Польський розглядають її як засіб вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності [10; 7, с. 37].

Схожу позицію обстоює В.М. Аتماжитов, який зазначає, що оперативна комбінація – це засіб вирішення оперативно-тактичних завдань, що передбачає штучне створення сприятливих умов [11].

Підтримують таку точку зору й інші науковці, які стверджують, що визнання оперативної комбінації одним із засобів ОРД є цілком виправданим, тобто працівникам оперативних підрозділів правоохоронних органів під час вирішення таких завдань, як попередження та розкриття злочинів, необхідно визначати комплекс дій і тактику їх проведення [12; 7, с. 38]. Водночас В.Г. Самойлов із таким твердженням погоджується не повною мірою. Так, дослідник зазначає, що оперативна комбінація не є засобом вирішення оперативно-розшукових задач, а лише створює сприятливі умови для застосування таких засобів [13].

На нашу думку, така позиція дослідника є обґрунтованою, оскільки в теорії оперативно-розшукової діяльності засобами ОРД вважають: оперативні обліки; оперативну техніку (спеціально виготовлені оптико-механічні й електронно-оптичні прилади, відео- та звукозаписні, радіо-, пошукові та інші технічні засоби); розшукових собак та службових коней [14, с. 12; 15, с. 200].

Причому згідно з переконаннями В.Г. Самойлова, застосовувати оперативну комбінацію доречно лише в межах оперативної розробки [13, с. 379]. Схожі думки у своїх працях висловлюють й інші вчені (В.М. Аتماжитов [16], А.І. Тесніков [17, с. 82], Ф.І. Бондар, О.Ф. Осипов, Б.Г. Морохін [13, с. 379]). Така позиція виглядає сумнівною, адже застосування оперативної комбінації лише в межах оперативної розробки значно звужує сферу її застосування.

Цілком слушною з цього приводу є позиція авторів навчального посібника «Теорія оперативно-розшукової діяльності» (2007) [13, с. 379] стосовно того, що оперативна комбінація є багатоцільовим способом дії, який виявляє ефективність практично в усіх сферах оперативно-розшукової діяльності [13, с. 379].

Доречною слід визнати думку О.В. Меживого [9, с. 370], який зазначає, що залежно від

оперативно-розшукової (тактичної) ситуації за характером розв'язуваних завдань оперативні комбінації можуть бути спрямовані на виявлення об'єктів оперативної уваги й отримання інформації первинного характеру; забезпечення попереджувального впливу на осіб, які становлять оперативний інтерес; досягнення мети оперативної розробки тощо [9, с. 370].

Отже, з огляду на викладене вище, враховуючи результати аналізу матеріалів практики діяльності оперативних підрозділів та опитування респондентів, можна дійти висновку, що оперативна комбінація є ефективним способом вирішення оперативно-тактичних завдань не лише під час проведення оперативної розробки, а й під час здійснення оперативного пошуку, оперативно-розшукової профілактики.

Такий багатоцільовий спосіб застосування дії оперативної комбінації відрізняє її від суміжних термінів, зокрема від спеціального слідчого експерименту, підстави проведення якого визначено в ст. 271 ч. 1 п. 3 чинного КПК України. Варто зауважити, що за своєю суттю спеціальний слідчий експеримент подібний до оперативного експерименту, який тривалий час використовували в практичній діяльності оперативних підрозділів до реформування кримінального процесуального законодавства, хоча й без належного нормативно-правового закріплення.

Не вдаючись до поглибленого аналізу цього питання, з'ясуємо лише основні розбіжності між оперативною комбінацією та спеціальним слідчим експериментом. Зокрема, досліджувані категорії розмежовують за такими критеріями, як:

– мета проведення. Метою проведення спеціального слідчого експерименту є перевірка дійсних намірів певної особи, в діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішення щодо вчинення злочину [18]. Як зазначають окремі дослідники [19], слід акцентувати на спостереженні за поведінкою такої особи, її кінцевому результаті, зокрема на прийнятті відповідного рішення [19]. Натомість цільове призначення оперативної комбінації означене ширшим спектром завдань (функціоналізацією) залежно від організаційно-тактичних форм оперативно-розшукової діяльності;

– правове забезпечення. На відміну від оперативної комбінації, порядок проведення спеціального слідчого експерименту як однієї з форм контролю за вчиненням злочину визначено КПК України [20] та іншими нормативно-правовими актами [18]. Крім того, спеціальний слідчий експеримент проводять

лише в межах кримінального провадження, а необхідною умовою його проведення, як і більшості негласних слідчих (розшукових) дій, є ступінь тяжкості злочину, вчинення якого готується або вчиняється (тяжкий чи особливо тяжкий). Натомість порядок і тактику проведення оперативної комбінації на законодавчому рівні не визначено. Оперативна комбінація може проводитись незалежно від тяжкості злочину, відповідно до принципів оперативно-розшукової діяльності (верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини);

– суб'єкт ініціювання. Рішення про здійснення контролю за вчиненням злочину (ст. 271) у формі спеціального слідчого експерименту приймається виключно прокурором (ч. 4 ст. 246 КПК України), а якщо під час проведення контролю за вчиненням злочину виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, воно має здійснюватись у межах, що допускаються Конституцією України, на підставі рішення слідчого судді (ч. 8 ст. 271 КПК України). Натомість прийняття рішення про проведення оперативної комбінації не потребує дозволу і здійснюється працівником оперативного підрозділу.

Водночас варто зауважити, що ключовою спільною рисою спеціального слідчого експерименту й оперативної комбінації є негласний характер їх проведення.

Чітко не визначено й питання співвідношення категорій «оперативна комбінація» та «оперативна операція». Не вдаючись до дискусії, слід погодитися з авторами, які зазначають, що поняття «комбінація» є ширшим, ніж поняття «операція», адже охоплює як окремі дії, так і прийоми, які передбачають ці дії [7, с. 39].

Слушно зазначають й інші вчені про те, що комбінація, на відміну від операції, передусім передбачає врахування психологічних закономірностей поведінки осіб, задіяних у процесі її проведення, з урахуванням даних професійної підготовки оперативних працівників і специфічних умов, у яких вони діють [21, с. 160–161]. Зазначені критерії є умовними та потребують окремого дослідження.

Продовжуючи розгляд предмета дослідження, слід зазначити, що в теорії оперативно-розшукової діяльності існують й інші підходи до визначення поняття «оперативна комбінація» (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «оперативна комбінація»

Автори	Зміст поняття «оперативна комбінація»
А.І. Алексєєв	метод оперативно-розшукової діяльності [22; 7, с. 37].
В.П. Євтушок	відповідне поєднання оперативно-розшукових методів, прийомів і засобів, метою застосування яких є вирішення найбільш складних та конспіративних тактичних заходів, об'єднаних спільним задумом, стосовно певної оперативно-розшукової ситуації [23, с. 22; 9, с. 369].
К.К. Горяїнов, В.С. Овчинський, Г.К. Синілов	комплекс дій, об'єднаних єдиним задумом, легендою та спрямованих на вирішення конкретного завдання щодо виявлення, запобігання або розкриття злочину [13, с. 378–379]
Е.О. Дідоренко, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондрацьєв, В.П. Пилипчук, В.Л. Регульський	об'єднані спільною метою оперативно-розшукові заходи, методи і прийоми, спрямовані на вирішення певних тактичних задач оперативно-розшукової діяльності відповідно до оперативно-розшукової ситуації [24]
А.С. Железняк	сукупність різних оперативно-розшукових заходів, які проводять для вирішення будь-якого завдання кримінального судочинства [35–37].
А.М. Абрамов	створення оперативним співробітником сприятливих умов для вирішення певних задач оперативно-розшукової діяльності [26, с. 71];
Н.Ю. Пономаренко	система оперативно-розшукових заходів, які пов'язані спільною метою та реалізуються гласно й негласно оперативними підрозділами уповноважених державних органів у межах їхніх повноважень відповідно до оперативно-тактичних рішень, вимог щодо ефективного управління оперативно-тактичною ситуацією та ситуацією розслідування злочину, з дотриманням закону про оперативно-розшукову діяльність, а також мети кримінального провадження [21, с. 162]
В.В. Шендрік	теоретична категорія оперативно-розшукової тактики, що означає діяльність, спрямовану на створення умов для виконання конкретних оперативно-тактичних завдань стосовно певної оперативно-розшукової ситуації [27, с. 7; с. 9, 369]

Аналіз наведених тлумачень дає підстави стверджувати, що в теорії оперативно-розшукової діяльності поняття оперативної комбінації має різні інтерпретації. Зокрема, її визначають як: метод; засіб; систему оперативно-розшукових заходів; комплекс дій; сукупність тактичних прийомів і дій тощо.

Не вдаючись до обґрунтування переваг і недоліків наведених у таблиці тлумачень поняття «оперативна комбінація», слід зауважити, що ми солідарні з науковцями, які визначають оперативну комбінацію як спосіб вирішення оперативно-тактичних завдань [28, с. 35], [29, с. 81] (В.М. Аتماжитов, А.І. Тесніков – спосіб вирішення оперативно-тактичних завдань) [16; 30, с. 82]; (А.М. Толочко [28, с. 35], О.В. Яскевич [29, с. 81] – сукупність прийомів і способів), (А.О. Михайличенко – не лише спосіб вирішення оперативних завдань, створення умов для проведення оперативно-розшукових заходів, а й невід’ємний елемент оперативно-розшукової тактики, що охоплює сукупність тактичних прийомів) [24].

У словниках спосіб визначено як певну дію, прийом або систему прийомів, що дає змогу здійснити що-небудь, досягти чогось [31; 32].

В оперативно-розшуковій тактиці способом слід вважати сукупність певних (більш складних) дій або прийомів, які застосовують у межах вирішення задач оперативно-розшукової діяльності [1].

З огляду на результати аналізу підходів до визначення поняття «оперативна комбінація» можна стверджувати, що найбільш вдале його тлумачення запропонувала Л.С. Белік, яка стверджує: «Оперативна комбінація – це сукупність тактичних прийомів і дій, об’єднаних спільним задумом і легендою, що спрямовані на створення штучних умов, які сприяють реалізації завдань ОРД у конкретних ситуаціях, а також дозволяють правоохоронним органам здійснювати контроль за такими ситуаціями, за винятком дій провокаційного характеру [7, с. 39].

Викладене вище дає змогу стверджувати, що в теорії оперативно-розшукової діяльності терміни «оперативна комбінація» та «система тактичних прийомів» є синонімічними.

Висновки. На підставі узагальнення основних положень дослідження сутності та змісту оперативної комбінації отримані такі результати.

Ретроспективний аналіз засвідчує, що поняття оперативної комбінації сформувався в теорії та практиці оперативно-розшукової діяльності ще за радянських часів. Дослідження нормативно-правових документів (з відкритих джерел), що втратили чинність, засвідчує, що поняття оперативної (агентурної) комбінації було закріплено в контрозвідувальному словнику КДБ СРСР (1972).

Аналіз Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» дає змогу стверджувати, що наразі на законодавчому рівні поняття оперативної комбінації не закріплено. Крім того, в теорії оперативно-розшукової діяльності поняття оперативної комбінації має різні інтерпретації. Зокрема, її визначають як: метод; засіб; систему оперативно-розшукових заходів; комплекс дій; сукупність тактичних прийомів і дій тощо.

Встановлено, що оперативна комбінація є ефективним способом вирішення оперативно-тактичних завдань не лише під час проведення оперативної розробки, а й під час здійснення оперативного пошуку, оперативно-розшукової профілактики.

З’ясовано основні розбіжності між оперативною комбінацією та спеціальним слідчим експериментом. Зокрема, досліджувані категорії розмежовують за такими критеріями, як: мета проведення; правове забезпечення; суб’єкт ініціювання. Зазначається, що ключовою спільною рисою спеціального слідчого експерименту й оперативної комбінації є негласний характер їх проведення.

Подальшого розвитку набуває дослідження класифікації видів оперативних комбінацій та її основних елементів.

Список літератури:

1. Невский Е.П. Соотношение рефлексивного управления и оперативной комбинации в оперативно-розыскной деятельности. *Теоретические аспекты юриспруденции и вопросы правоприменения* : сб. ст. по материалам XXII Междунар. науч.-практ. конф. Москва : Изд. «Интернаука», 2019. № 4 (22). С. 106–109.
2. Капушин Н.П. Сущность оперативной комбинации и ее значение в решении тактических задач ОРД. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1965. 68 с.
3. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (затверджених у 2016 р.): розглянуті та схвалені координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України / упоряд.: В.А. Журавель, Д.В. Лук’янов, Н.М. Вапнярчук. Харків : Право, 2017. 300 с.
4. Павленко С.О. Сутність і зміст поняття «оперативно-розшукова тактика». *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 2 (14). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/153144/153877>

5. Басецкий И.И. Тактические операции в ОРД. *Вестник Академии МВД Республики Беларусь* : науч.-практ. журнал. URL: https://elib.amia.by/bitstream/docs/2038/1/54_2009_2.pdf
6. Контрразведывательный словарь КГБ / под ред. : В.Ф. Никитченко (отв. ред.) и др. Москва : Науч.-издат. отдел, 1972. URL: <https://ord-ua.com/2016/04/14/kontrrazvedyvatelnyj-slovar/>
7. Белик Л.С. Понятие оперативной комбинации. *Юридическая наука*. 2013. № 2. С. 37–39.
8. Проект Закону України від 27 лют. 2008 р. № 2134 «Про оперативно-розшукову діяльність». Автори законодавчої ініціативи : Г. Москаль, В. Швець, В. Сівкович, В. Бевз, В. Грицак. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/jf1na00i?ed=2009_07_16
9. Меживой О.В. Оперативно-розшукова ситуація як підстава для вибору та застосування оперативної комбінації. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. Вип. 2. С. 366–373.
10. Апухтін С.І. Теоретико-прикладні питання оперативної комбінації у розшуку обвинувачених та підсудних. *Вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2010. Спецвипуск. С. 82–86.
11. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел. Общая часть / под ред. В.М. Аتماжитова. Москва : Акад. МВД СССР, 1990. 563 с.
12. Євтушок В.П. Правові та організаційні засади оперативно-розшукової тактики : дис. ... канд. юрид. наук : 21.07.04. Київ : НАВСУ, 1999. 224 с.
13. Теория оперативно-розыскной деятельности : учебник / под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. Москва : ИНФРА-М, 2007. 832 с.
14. Засоби оперативно-розшукової діяльності ОВС: лекція / авт. кол. : Ю.В. Дрозд та ін. Кіровоград : Кір. ЮІ НУВС України, 2004. 19 с.
15. Пеньков С.В. Класифікація засобів оперативно-розшукової діяльності. *Форум права*. 2016. № 3. С. 199–202. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_3_36.pdf
16. Аتماжитов В.М. Основы оперативно-розыскной тактики : учеб. пособ. Общая часть / под ред. В.М. Аتماжитова. Москва : Акад. МВД СССР 1986. 247 с.
17. Тесников А.И. Оперативно-розыскное обеспечение уголовного судопроизводства о преступлениях, совершенных организованными группами : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Воронеж, 2002. 269 с.
18. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16 листоп. 2012. URL: <http://www.minjust.gov.ua/42544>
19. Багрій М.В. Спеціальний слідчий експеримент як форма контролю за вчиненням злочину. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 386–391. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_74_59
20. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9–10, 11–12, 13. Ст. 88.
21. Пономаренко Н.Ю. Тактические операции и оперативно-тактические комбинации как средства расследования пре ступлений : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 «Криминалістика; судово-експертна діяльність; оперативно-розыскная деятельность». Белгород, 2017. 255 с.
22. Алексеев А.И., Синилов Г.К. Актуальные проблемы оперативно-розыскной деятельности. Москва : Акад. МВД СССР, 1983. 284 с.
23. Євтушок В.П. Оперативна комбінація (сучасний погляд, пропозиції). *Науковий вісник Львівського юридичного інституту*. 2004. № 1. С. 20–26.
24. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник / під загал. ред. Л.В. Бородича. Луганськ : РВВ ЛІВС, 1999. Т. 1. 390 с.
25. Железняк А.С. Криминалістика: Тактико-методические основы уголовного судопроизводства (досудебная стадия) : учеб. пособ. Москва : МГИУ, 2007. 126 с.
26. Абрамов А.М. Оперативная комбинация как способ решения частных оперативно-тактических задач. *Вестник Российской таможенной академии*. 2012. № 2. С. 70–72.
27. Шендрик В.В. Оперативна комбінація: теоретико-правові та організаційно-тактичні основи (за матеріалами діяльності кримінальної міліції) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика» ; «Оперативно-розшукова діяльність». Харків : ХНУВС, 2005. 20 с.
28. Толочко А.Н. Схема научной разработки оперативно-тактического обеспечения раскрытия отдельных видов преступлений и розыска различных категорий лиц. *Судебная экспертиза Беларуси*. 2019. № 2 (9). С. 33–37.
29. Яскевич А.В. Правовые и организационно-тактические вопросы оперативной комбинации : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Минск : Акад. МВД Республики Беларусь, 1997. 20 с.

30. Тесников А.И. Оперативно-розыскное обеспечение уголовного судопроизводства о преступлениях, совершенных организованными группами : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Воронеж, 2002. 269 с.

31. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/sposib>

32. Словник УКРЛІТ.ORG. Публічний електронний словник української мови. URL: <http://ukrlit.org/slovnyk/%D1%81%D0%BF%D0%BE%81%D1%96%D0%B1>

Pavlenko S.O. SCIENTIFIC APPROACHES TO UNDERSTANDING THE CONCEPT OF OPERATIONAL COMBINATION IN THE THEORY OF OPERATIONAL AND EXPLORATORY ACTIVITY

The article highlights the main theoretical approaches to understanding the concept of "operational combination", establishes common and distinctive features with such related concepts as "operational experiment", "special investigative experiment", "operational operation". Retrospective analysis shows that the concept of operational combination was formed in the theory and practice of operational and investigative activities in Soviet times. A study of normative and legal documents (from open sources), which have expired, shows that the concept of operational (agent) combination was enshrined in the counterintelligence dictionary of the KGB of the USSR (1972).

Analysis of the Law of Ukraine "On operational and investigative activities" allows us to state that currently at the legislative level the concept of operational combination is not fixed. In addition, in the theory of operational and investigative activities, the concept of operational combination has different interpretations. In particular, it is defined as a method; means; system of operative-search measures; set of actions; a set of tactics and actions, etc.

It is established that the operational combination is an effective way to solve operational and tactical tasks not only during operational development, but also during operational search, operational and preventive prevention. The main differences between the operative combination and the special investigative experiment have been clarified. In particular, the studied categories are distinguished by such criteria as: the purpose of; legal support; the subject of initiation. It is noted that the key common feature of a special investigative experiment and operational combination is the covert nature of their conduct.

It is concluded that in the theory of operational and investigative activities the terms "operational combination" and "system of tactics" are synonymous. Perspective directions of further explorations are determined, in particular research of classification of types of operative combinations and its basic elements.

Key words: operative combination, concept, essence, tactics, relations, special investigative experiment.